

DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets transport- og kommunikasjonskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
INS/imv

Vår ref
21/1108-2

Dato
26. april 2021

Representantforslag 241 S (2020-2021) fra stortingsrepresentantene Sigbjørn Gjelsvik, Bengt Fasteraune og Ole André Myhrvold om en permanent løsning for småflyaktiviteten i Oslo-området og luftfartøyvernseier på Kjeller

Jeg viser til brev av 19. april 2021 med anmodning om min vurdering av representantforslag 241 S (2020-2021) om å legge frem en plan for en permanent løsning for småflyaktiviteten i Oslo-området (forslag nr. 1) og en plan for hvordan staten kan bidra til at de nasjonale kulturhistoriske verdiene på Kjeller blir ivaretatt (forslag nr. 2). Forslag nr. 2 er forelagt Forsvarsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Kulturdepartementet, og min vurdering av forslaget er gitt på bakgrunn av innspill fra disse.

Forslag nr. 1

Småflystrategien fra 2017 slår fast at småflyvirksomhet er en ønsket aktivitet, og at tilgang til landingsplasser er en forutsetning for aktiviteten. Småflyaktivitet bidrar blant annet til utvikling innen den kommersielle luftfarten, for eksempel gjennom utvikling og testing av ny teknologi og gjennom rekruttering. Aktiviteten forutsetter i noen grad bruk av offentlig infrastruktur som typisk er dimensjonert for kommersiell luftfart, som har langt strengere sikkerhetskrav og andre økonomiske forutsetninger enn det småflyvirksomheten har. Dette gjelder blant annet kontrollert luftrom og flyplasser. Flyplasser er svært arealkrevende, og er et knapphetsgode, særlig i bynære områder. Det bør derfor søkes en løsning som tilrettelegger for alternativ bruk av tilgjengelig overskuddskapasitet av kommersiell eller statlig infrastruktur.

Samferdselsdepartementet er i prosess med oppfølgingen av stortingsvedtaket fra 2017, som forslagsstillerne viser til (Innst. 405 S (2016-2017)). Departementet har bl.a. dialog med Forsvarsdepartementet som eier av Rygge flyplass, og med Eggemoen utvikling som eier av Eggemoen flyplass, om mulighetene for å avlaste Kjeller som småflyplass for Oslo-området.

Etter planen skal Kjeller som ordinær allmennflyplass stenge ved utgangen av 2023, og departementet tar sikte på å ha en løsning klar i rimelig tid. Saken vil bli lagt frem for Stortinget.

Forslag nr. 2

Stortinget vedtok ved behandling av Innst. 62 S (2016-2017), jf. Prop. 151 S (2015-2016) *Kampkraft og bærekraft - Langtidsplan for forsvarssektoren* at Forsvarets leir på Kjeller med flyplass legges ned innen utgangen av 2023. Eiere av flyplassen er staten v/ Forsvarsdepartementet og Aspelin Ramm. Utenriks- og forsvarskomiteen uttalte i innstillingen at basen gir et betydelig potensial for verdiskaping for samfunnet, og at det er behov for byutvikling i området. Avvikling vil også kunne gi betydelige salgsinntekter for staten. Komiteen viste videre til at Kjeller var den første flyplassen i Norge. Flyplassen spilte også en viktig rolle under andre verdenskrig og ble utsatt for en rekke bombeangrep. Komiteen la til grunn at Kjellers forsvarshistoriske betydning ivaretas i samarbeid med daværende Skedsmo kommune.

Kjeller flyplass er et svært verdifullt kulturmiljø: Med sin kontinuerlige drift fra 1912 til i dag er det en av verdens eldste flyplasser, som viser utviklingen fra de første flyforsøkene til dagens høyteknologiske virksomhet. Riksantikvaren har derfor varslet oppstart av frednings sak, og er i dialog med kommune, grunneiere, fylkeskommune og andre interessenter.

Kommunestyret i Lillestrøm kommune vedtok i september 2020 føringer som skal legges til grunn for den fremtidige utviklingen av flyplassområdet. Flyhistorien på Kjeller skal ifølge kommunen ivaretas som et levende kulturminne. Det skal søkes å etablere et luftfartøyvernsenter med lokaler til det flyhistoriske miljøet og en flystripe til bruk for veteranfly, samtidig som man må ivareta samfunnssikkerheten og folkehelsen for den ønskede byutviklingen i området. Lillestrøm kommune er reguleringsmyndighet for området, og det er således viktig at alle ønsker for den videre utvikling av Kjeller ivaretas helhetlig lokalt. Samferdselsdepartementet har fått opplyst at Lillestrøm kommune har startet et arbeid for å belyse hvilke bidrag et luftfartøyvernsenter kan ha til byutviklingen, hvilke volumer med næring og bolig som kan kombineres med tilstrekkelig areal til luftfartøyvernsenter, tilstrekkelig areal til flystripe for veteranfly med tilhørende sikkerhetssoner, samt økonomien knyttet til etablering og drift av luftfartøyvernsenter – herunder blant annet muligheter for statlig bidrag, kommunalt bidrag og bidrag gjennom utbyggingsavtale.

Samferdselsdepartementet har fått opplyst at grunneierne har stilt seg kritiske til foreslått fredningsomfang. Et fremtidig luftfartøyvernsenter med en operativ rullebane gjennom området, med tilhørende inn- og utflyvningssoner, vil være arealkrevende og vil redusere både boligutviklingspotensialet for dette området og forsvarssektorens inntekter ved avhending av eiendommen. Tap av inntekter vil bety mindre mulighet til å styrke eksempelvis operativ evne i Forsvaret eller forbedring av tilstanden på sektorens eiendomsmasse. Avhending av eiendom vil bli gjort i henhold til avhendingsinstruksen. Kommunen må derfor basere seg på at de, om de er interessert og det ikke er andre statlige behov for

eiendommen, kan overta eiendom på Kjeller flyplass til takst. Om det ikke er kommunale behov, vil eiendom legges ut for salg.

Samferdselsdepartementet har fått opplyst at Riksantikvaren og kommunen har etablert et tett og konstruktivt samarbeid inn mot pågående planprosesser. Etter hva departementet erfarer har Riksantikvaren i dialog med kommunen også blitt gjort kjent med at det utarbeides alternative scenarier for veteranflymiljøets bruk av rullebanen. Det er laget ulike alternativer avhengig av hvilke flytyper som eventuelt skal fly på Kjeller, som igjen bestemmer hvor mye av rullebanen flymiljøet vil ha behov for. Samferdselsdepartementet har fått opplyst at Riksantikvarens forslag om å fredre rullebanen i sin helhet har bakgrunn i den kulturhistoriske betydningen, men gir ingen føringer for framtidig bruk.

Når det gjelder bevaring av verneverdige historiske luftfartøy, så opplyser Kulturdepartementet at hovedregelen er at disse tas vare på i museer i ikke-flyvedyktig stand. Dette skjer i regi av en håndfull museer. Kulturdepartementet opplyser videre at det å sette historiske fly i operativ stand er meget kostbart og vil – innenfor tilgjengelige budsjetttrammer – kunne innebære at andre viktige kulturvernoppgaver vil måtte nedprioriteres. Å gjøre et gammelt fly flyvedyktig vil ofte innebære i ganske stort omfang å erstatte autentiske deler med nye elementer med den konsekvens at flyet får mindre verdi som historisk dokumentasjonsobjekt. I enkelte tilfeller er resultatet mer en replika enn en historisk gjenstand. I noen ytterst få tilfeller har de aktuelle objektene en så stor historisk betydning at det i et formidlingsperspektiv kan forsvares å bruke offentlige ressurser til delfinansiering for å holde et eksemplar i flyvedyktig stand.

Riksantikvaren har opplyst at utgangspunktet er at fredningen vil legge til rette for både bevaring og bruk og gi gode muligheter for en fleksibel utnyttelse av området. Videre oppfatter jeg at det også vil legges til rette for utbyggingsformål. Riksantikvaren har tro på at det vil kunne utarbeides gode løsninger basert på tett dialog mellom partene i saken i den videre prosessen. Når det gjelder fremtidig bruk av området som flyplass, er dette, slik Samferdselsdepartementet oppfatter, ikke en nødvendig forutsetning for fredningsaken. Departementet oppfatter at fredningen ikke kan bestemme bruken av området.

Riksantikvaren har informert om at den har vært opptatt av å samkjøre fredningsprosessen på Kjeller med kommunens pågående planprosess. Lillestrøm kommunes planlagte arealdisponeringer i området er en vesentlig faktor for fredningsforslaget. Det pågår kommunale planprosesser for området og Samferdselsdepartementets forståelse er at Riksantikvaren avventer kommunens beslutning om Kjellers fremtidige bruk, før fredningsforslaget ferdigstilles. Nytt politisk planvedtak i Lillestrøm kommune forventes, etter Riksantikvarens kjennskap, i oktober 2021. Dette planvedtaket vil være av stor betydning for endelig utforming av fredningsforslaget.

De kulturhistoriske verdiene på Kjeller tas ventelig best vare på gjennom dialog mellom kulturmiljømyndighetene og kommunen. Dette får et uttrykk i et mulig fredningsvedtak, men også i medvirkning i de kommunale arealplanleggingsprosessene. Ut ifra

Samferdselsdepartementets dialog med Klima- og Miljødepartementet synes dette arbeidet å være godt i gang allerede.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, reading "Knut Arild Hareide". The signature is written in a cursive style with a large initial 'K'.

Knut Arild Hareide